

Пан і Іван в дорозі (1858)

Руданський Степан Васильович

Побратались пан з Іваном,
По світі мандрують,
Разом їдять, розмовляють.
Разом і ночують...

На кожному через плечі
Висить по торбині;
Лиш пан таки у чемерці,
Іван у свитині...

Ідуть вони дорогою,
Стали ночувати,
Аж задумав пан поганий
Хлопа ошукати...

Та й говорить до Івана
«Знаєш що, Іване?
То нам варто б попоїсти!..»
«То що ж? Їжмо, пане!..»

«Але знаєш що, Іване?
Починаймо з твої!
А як твоя спорожніє,
То тоді до мої!»

«Добре, пане!» — Іван каже,
Зняв свою торбину,
На травиці зеленії
Постелив свитину.

Попоїли таки добре:
Комара здушили...
Рано встали, до снідання
Торбину кінчили.

Прийшов вечір. Знов у полі
Стали ночувати.
Вже панову отсе б торбу
Треба починати.

Але пан про те ні слова,
На землі лягає,
Кладе торбу під голови,
Хлопа замовляє:

«Що би ти робив, Іване, —
Став його питати, —
Якби тобі довелося
Таке поле мати?..»

«А що ж, пане, я орав би,
Хлібом засівав би
Та ходив би до Адесу,
Сіль і гроші мав би...»

«А що я — не так робив би, —
Пан почав казати: —
Я казав би на сім полі
Місто збудувати...

Там би в мене стояв палац,
Там підряд крамниці,
Там перекупки з булками,
А тут дві різниці...

Отоді приходь, Іване,
В мене балювати!..»
«Ет, спасибі, — Іван каже, —
Лучче будем спати!..»

Незабаром на все горло
Став Іван хропіти,
Незабаром коло него
Став і пан сопіти...

Тільки що пан заснув добре,
Іван підійнявся
Та до панської торбини
Як сам присотався...

То і курку, і печеню,
І кавалок кишки —
Все, що було у торбині,
Стеребив до кришки.

Пробудився пан раненько.
Пропаша година!
І сам, бідний, хоче їсти,
І пуста торбина...

Розбуджає він Івана
Та й його питає.
А Іван стиснув плечима
Та й відповідає:

«А що ж, пане, та ж ви вчора
Місто будували:
Тут стояли дві різниці,

Там булки стояли!...

А по місті, звісне діло,
Собаки ходили!..
То вони-то вашу торбу,
Певне, стеребили!»

Посвистав пан по торбині,
Нічого діяти!..
«Вставай, — каже, — вже Іване!
Пора мандрувати».

Пішли вони, ідуть степом,
Тяженько зморились...
Аж насилу перед вечір
До села прибились.

Відчиняють коловорот,
Аж блукає гуска.
Іван гуску — та в торбину:
Є вже і закуска...

Повернули в пусту хату,
Гуску спорядили:
Общипали, обшмалили,
У піч посадили...

Але пан гадає знову
Хлопа ошукати,
«Знаєш, — каже, — що, Іване?
Ми лягаймо спати!

Та кому із нас присниться
Кращая закуска,
То вже ціла тому взавтра
Достанеться гуска!..»

«Та як спати, то і спати,
Не батька питати!»
Постелив Іван свитину
Та й лягає спати...

Але рівно вopівночі
Іван пробудився,
Із'їв собі цілу гуску
Та й знов положився.

Встає рано й пан голодний
Та й давай казати,
Як то він во сні до бога
Ходив балювати,

Та які там потрави

Йому подавали,
Як його й самі святії
Їсти припрошали...

«Ані слова! — Іван каже: —
Ваша правда, пане!
Я сам бачив, як ви їли
Якісь марципани...

Та й дивлюсь, що не голодні,
Маєте закуску,
Та до печі помаленьку,
Та й стеребив гуску!..»

«Чи ж то правда? — пан питає. —
Всю із'їв, Іване?»
«Та аби я так здоров був,
Як всю із'їв, пане!..»

Димом здимів пан із хати,
А Іван озвався:
«Хтів пан когось ошукати,
Та й сам ошукався!..»

15 апреля [1858].

Постійна адреса: http://ukrlit.org/rudanskyi_stepan_vasyliovych/pan_i_ivan_v_dorozi